

Tavčar, drugemu g. med. dr. Fr. Zupanec; predaval je prvi večer g. Ivan Železnikar o francoskem pisatelji; za francoske okupacije bivšem knjižničarji v Ljubljani, Ch. Nodierji, drugi večer nam je pa g. prof. L. Pintar bral „Paridovo sodbo“ iz Lukijana. Oba gospoda sta z zanimivim predavanjem jako ugodila društvu. Prihodnji shod bo de dné 2. januvarija. — Društvu so med tem časom še pristopili sledeči gospodje: I. pravi udje v Ljubljani: Pintar Luka, gimn. profesor, Šumi Fran, historiograf. — II. pravi vnvanji ud: Klodič Anton vitez Sabladovski, c. kr. šolski nadzornik v Trstu. — III. podporni udje v Ljubljani: Bohinec Fran, železniški uradnik, Duffé Ivan, mestni inženir, Jeločnik Anton, posestnik, Luckmann Jakob, c. kr. računski svetovalec, Razinger Anton, mestni učitelj, Svetek Janez, železniški uradnik, Zabukovec Jakob, c. kr. računski revident, dr. Zupanec Fran, c. kr. zdravstveni koncipist. — IV. vnvanji podporni udje: Revelante J., direktor c. kr. učiteljskega v Kopru, Franković Ivan, c. kr. profesor, Kristan Josip, c. kr. profesor, Milohnič Ivan, c. kr. profesor, Pančur J., c. kr. profesor, Poniž B., učitelj na c. kr. vladnici — vsi v Kopru, Obreza Adolf, drž. in dež. poslanec v Cirknici, Gruntar Ignacij, c. kr. notar v Logateci, dr. Strgar Stanko, zdravnik v Logateci. — Doslej ima društvo 124 udov.

Matica Slovenska začne te dni razpošiljati knjige svoje za leto 1885. Matičnjaki prejmo po dvoje knjig:

Prva je „Spomenica tisočletnice Metodove smrti.“ Spisal dr. Fr. Kos. Natisnila „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani 1885, 8, 174 str. G. pisatelj v prvem delu kritično razglablja raznovrstne kronike, legende, listine, pisma, skratka vse zanesljive in ponarejene vire, katere mora jemati v poštev vsak pisatelj, ki nam hoče podati zgodovinsko razpravo iz Metodove dobe. V drugem delu nam, vedno opiraje se na vire, kratko in korenito riše življenje in delovanje blagovestnikov slovanskih, opisuje žalostno usodo panonsko-moravske nadškofije po Metodovi smrti, razpravlja o starocerkvenem jeziku in njega domovini ter našteva panonsko-slovenske spomenike. V tretjem delu nam korenito opisuje slovensko zemljo v devetem stoletju z zgodovinskega stališča ter temu poglavju dodaja še tri zgodovinske razprave o začetku frankovske oblasti po Slovenskem o domačih in tujih knezih po slovenskih deželah in o moravski državi v 9. stoletju. Knjiga je pisana z vsem učenim aparatom, vidi se ji na vsaki strani, kako temeljito je g. pisatelj preiskoval vire in kako vestno premišljal vsako trditev, predno jo je zapisal. Malo imamo Slovenci tako tehtovitih knjig, kakršna je ta! Na čast je Matici in národu našemu in tisti, ki so te misli, da Matica bódi nam Slovincem kolikor toliko znanstvena akademija, smejo biti ponosni na dičnega gospoda pisatelja. Knjiga se nam zdi tako pomenljiva, da še pozneje kaj izpregovorimo o nji.

Druga knjiga je „Letopis“, katerega je uredil prof. Fr. Levec in natisnila „Narodna Tiskarna“ v Ljubljani 1885, 8, 496 str. Knjiga ima jako bogato vsebino in za danes hočemo samo na kratko poročati o posameznih nje razpravah. G. dr. Jos. Vošnjak priobčuje jako zanimivo razpravo „Socijalni problem in kmetski stan“, v kateri v velikih potezah riše socijalno vprašanje, opisuje žalostno usodo propadajočega kmetskega stanu, našteva uzroke njegovega propadanja in končno omenja pripomočkov, s katerimi bi mu bilo pomagati. Spis bode gotovo z zanimanjem bral vsak, ki ima količkaj srcá za poljedelca našega ter pozna bremena, ki težé hrbet njegov. — Pokojni Fr. Jos. Remec nam živo opisuje žetitovanske običaje po Gorenjskem, D. M. Obalovič óne v tržaški okolici. Zlasti

Remčev spis je pisan tako ljubeznivo in oprt je na tako vestno in točno opazovanje narodnega življenja, da se bralcu le prekratek zdi. — Naslednji spis „Slovenske vraže in prazne vere, primerjane drugim slovanskim in neslovanskim“, odlikuje se s tisto temeljitostjo, ki je v obče lastna pisateljskemu našemu veteranu Janezu Navratilu. Iz tega lepega spisa nam odseva dobršen del dušnega življenja naroda našega. — Četrto razpravo „Topografski opis Ljubljane in zgodovina ljubljanskega mestnega zastopa v minulih stoletjih“, katerega je po arhivalčnih virih spisal Ivan Vrhovec, smemo imenovati pravi biser domačega zgodovinopisja. G. pisatelj nam najprej pripoveduje, kako, zakaj in kedaj so utrdili Ljubljano, ter nam živo črta staro utrjeno mesto ljubljansko. V drugem oddelku pa vodi bralca po raznih ulicah stare Ljubljane, opisujoč in razkazujoč mu vse nje znamenitosti, tako n. pr. karlovška in vodna vrata, cerkev sv. Florijana, stolp za smodnik, cerkvico sv. Rozalije, cerkev sv. Jakoba, deško semenišče, Marijino soho pred sv. Jakobom, mestno shrambo za les na Žabjaku in pregrajo v Ljublanici, vodnjak na Starem trgu, nekdanjo normalno in anatomično dvorano v sedanji reduti, kruharno, trančo, čevljarski most, mestno svetovalnico, mestni vodnjak, škofovo palačo in cerkev sv. Nikolaja, frančiškanski samostan (sedanje gimnazijalno poslopje) in cerkev Matere božje, frančiškanska vrata, kramarske lope in mesnice za škofijo, meščanski špital, špitalska vrata in špitalske ulice, Novi trg, vicedomska vrata, vicedomsko poslopje, deželno hišo, Turjaško palačo, nemško komendo in nemška vrata. Ob vseh teh stavbah in poslopijih, ob vseh ulicah, trgih in mostovih ti prof. Vrhovec pripoveduje polno kôpo doslej zvečine še ne znanih zgodovinskih podatkov, katerih si je s čudovito vstrajnim trudom in čebelino pridnostjo nabral v zaprašenem mestnem arhivu. A to ti ni pusto opisavanje stare Ljubljane, nego g. pisatelj mimogredé priobčuje vse polno črtic iz javnega življenja starih Ljubljančanov; zlasti mestni zastop ljubljanski, njegovo delovanje in končna usoda njegova proti koncu minulega stoletja so opisani tako živahno, da moramo prof. Vrhovca imenovati prvega zgodovinopisca bele naše Ljubljane, kajti doslej še nobeden naših domačih historikov ni posegel tako globoko in nam še nihče zgodovine njene ni opisal tako natanko kakor on. Zlasti mestnim očetom našim priporočamo ta izborni spis. Morebiti se jim vendar potem nekoliko posvêti, kakšne zgodovinske zaklade hranijo na rotovži ter poskrbé, da ne vzamejo konca. G. pisatelju pa bodi presrečna hvala na njegovi ravno tako lepi in temeljiti, kakor eminentno domoljubni razpravi. — Gospod Ivan Tomšič priobčuje „Znamenitosti v Tržiči na Gorenjskem iz francoske dobe“ (od l. 1797. - 1813.), po nemških zapiskih bivšega učitelja Jakoba Peharca. Spis, ravno tako ljubo kakor preprosto sestavljen, najde gotovo mnogo hvaležnih bralcev, zlasti, ker je zanimiv donesek k domači zgodovini zgoraj omenjene dobe. — Naslednja razprava se imenuje: „Kakšno važnost imajo Pavla Djakona knjige „De gestis Langobardorum“ za starejšo zgodovino Slovencev.“ Spisal jo je najboljši slovenski zgodovinar g. prof. Simon Rutar in odlikuje se, kakor vsi spisi tega izbornega pisatelja, po izredni temeljitosti in bistroumnosti svoji, po zdravem ocenjevanji in kritičnem razsojevanji ter podaja bralcem v lepo zaokroženi sliki ravno tako važen, kakor za Slovence částen oddelek domače zgodovine. — Zadnja razprava je „Žiga Herberstein“, katero je s posebnim ozirom na Slovanstvo spisal Josip Apih, profesor na deželni véliki realki v Novem Jičinu na Moravskem. Hvaležni smo g. profesorju, da nam je baš letos, ko je dospéla štiristoletnica rojstva Herbersteinovega, tega dič-

nega krajana našega, izbornega diplomata in „drugega razkritelja Rusije“ točno opisal v živahni, gladkotekoči besedi. G. prof. Apih se je letos prvič oglasil v Matičinem „Letopisu“, toda razprava njegova nam ugaja tako, da si ga želimo še večkrat srečati. — Iz „Bibliografije slovenske“, katero je sestavil g. Ivan Tomšič, posnemamo, da je od 1. jan. 1884. do 1. jan. 1885. l. v Slovencih 176 raznovrstnih tiskovin zagledalo beli dan. — Jako spretno, pregledno in zanimivo je g. Evgen Lah, Matičin tajnik in knjižničar sestavil zgodovino Matice Slovenske od l. 1864 do 1884. ter točno opisal književno delovanje njeno od pričetka pa do današnjega dne. — Konečna sodba naša o knjigah je ta: Kdor knjig ne šteje, ampak jih tehta in ocenjuje po njih vsebini, mora letos zadovoljen biti z njimi. Ugajale bodo zlasti tistim, ki mislijo, da je Matici prvi namen pospeševati znanstveno književnost našo. Mi s svojega stališča obžalujemo samo to, da je Matica letos popolnoma zanemarila leposlovje, kajti samo s tem, a ne z znanstvenimi knjigami, pridobimo za našo narodno stvar toli važno meščanstvo, srednji naš stan, za katerega se najbolj bojimo, da se nam otuji in iznenarodi. Vender radi uvažujemo sitni položaj društvenega odbora, ki letos ni imel pripravljenih nobene dovršene povesti, da bi jo podal matičnjakom, a v prihodnje ga bodi skrb, o pravem času pripraviti tudi kaj leposlovnega berila.

Iz računskega sklepa vidimo, da je imela Matica leta 1884. v knjigah, posestvih, gotovini in obligacijah 51.440 gld. 30 kr. premoženja, da se je tedaj nje imetek od l. 1883. sèm zmanjšal za 804 gld. 40 kr. Proračun za l. 1885. in 1886. nam kaže, da ima društvo vsako teh dveh let po 3300 gld. na razpolaganje za izdavanje knjig. Račun o zakladih, katere oskrbuje odbor Matičin, kaže nam, da znaša zaklad za Vodnikov spomenik 4981 gld. 46 kr., za Vilharjev spomenik 290 gld. 4 kr., Anton-Tomšičeva ustanova 1305 gld. 7 kr., zaklad za Costov spomenik 1027 gld. 31 kr.

Število društvenikov nam kaže naslednji pregled:

Imena škofijam	Število udov			
	častnih	ustanovnih	letnih	skupaj
I. ljubljanska	—	157	574	731
II. lavantinska	1	89	206	296
III. goriška	—	15	95	110
IV. tržaško-koperska	—	16	123	139
V. krška	—	6	49	55
VI. sekovska	—	10	25	35
VII. druge razne	6	28	57	91
Skupaj	7	321	1129	1457

Lanskemu imeniku so bili v zmislu odborovega sklepa pridejani izjemoma še vsi oni bivši društveniki, ki lanske društvenine niso še poravnali; knjig seveda niso dobili. Letos se je zgodilo to le pri neznatni peščici (20) onih, od katerih ima odbor jamstvo, da plačajo; knjige se jim pa tudi tako dolgo ne pošljejo, dokler udnine ne poravnajo. Konečni rezultat utegne pa postati tak, da bo število letnih plačnikov za 40—50 večje kot lani.